

VIZIUNILE TINERILOR CU PRIVIRE LA INSTITUȚIA CĂSĂTORIEI ȘI A FAMILIEI

Gheorghe NEAGU

Adnotare: *În articol este abordată percepția tinerilor din Nordul Republicii Moldova a instituției căsătoriei și a instituției familiei. În calitate de bază metodologică a investigației a servit principiul conform căruia modificarea structurală a valorilor familiale poate conduce la o mai bună adaptare a acestui grup social specific la realitatea economică și politică din țară.*

În urma analizei datelor empirice ale cercetării sociologice întreprinse, s-a ajuns la concluzia că viziunile tinerilor asupra acestor instituții sociale fundamentale evoluează rapid, acceptându-se tot mai mult manifestările postmoderniste.

Cuvinte-cheie: *căsătorie, familie, concubinaj, viziunile tinerilor, model tradițional, model postmodernist.*

Abstract: *The article deals with Moldovan youth from North perception of marriage and family institutions. The methodological basis of the investigation was the principle according to which structural change in family values may lead to a better adaptation of this social group specific to the economic and political reality in the country.*

Following the analysis of empirical data of sociological research undertaken, it was concluded that the views of young people on these fundamental social institutions are evolving rapidly, accepting increasingly the postmodernist manifestations.

Keywords: *marriage, family, cohabitation, youth visions, traditional model, postmodernist model.*

În Programul național strategic în domeniul securității demografice a Republicii Moldova (2011-2025) se menționează necesitatea cercetării diverselor subiecte axate pe familie și valorile ei¹³³. În acest context, este important să cunoaștem viziunile tinerilor asupra instituției căsătoriei și instituției familiei și, în funcție de evantaiul opiniilor acestora pe marginea acestora, să încercăm să modelăm sistemul valoric al acestei categorii sociale în direcția dezirabilă de către societate. Or, „...transformarea structurală a valorilor familiale poate oferi mai multă adaptabilitate la schimbările economice și politice nefamiliale¹³⁴”.

Reieșind din această constatare, în articolul de față ne propunem să analizăm percepția tinerilor din Regiunea de Dezvoltare Nord a Republicii Moldova a celor două instituții sociale de importanță majoră pentru funcționare societății: căsătoria și familia.

Considerăm necesar să evidențiem faptul că ideea unei asemenea investigații s-a conturat în cadrul dezbaterilor la orele de seminar în cadrul programului de master „Politici și servicii sociale pentru familie și copil”, în anul universitar 2015-2016. De altfel, și cea mai mare parte a informației a fost colectată de către studenții de la programul de studiu nominalizat, fapt pentru care subsemnatul le aduce sincere mulțumiri.

¹³³ Hotărâre nr. 768 din 12.10.2011 cu privire la aprobarea programului național strategic în domeniul securității demografice a Republicii Moldova (2011-2025), publicat: 28.10.2011 în Monitorul Oficial Nr. 182-186, art. Nr. 851.

¹³⁴ Ibidem.

În ceea ce privește eșantionul investigației efectuate în mai 2016, remarcăm următoarele caracteristici: Au fost intervievați 200 de tineri din mun. Bălți, raioanele: Fălești, Sângerei, Râșcani, Florești, Glodeni, Drochia, Edineț, Dondușeni.

Referitor la vârsta tinerilor intervievați, aceasta se prezintă, după cum urmează:

- tineri cu vârsta între 18-21 de ani – 28,68%;
- tineri cu vârsta între 22-25 de ani – 38,75% și
- tineri cu vârsta între cuprinsă între 26-30 de ani – 32,55%.

Censul de instruire al tinerilor intervievați este următorul:

- studii medii incomplete – 6,20%;
- studii medii – 7,75%;
- studii medii de specialitate – 20,93%;
- studii superioare incomplete – 27,90%;
- studii superioare – 34,88%.

După cum reiese din datele prezentate mai sus, preponderent, au fost intervievați tinerii cu un nivel înalt de instruire.

În funcție de mediul de reședință, 52,71% din tineri sunt din mediul urban, iar 47,28% – din mediul rural. E de reținut însă faptul că o parte din tinerii chestionați din mediul urban au statutul de student, dar provin din localități rurale, așa încât datele prezentate au un grad înalt de relativitate.

Această descriere succintă a eșantionului ne permite să afirmăm că investigația efectuată depășește caracteristicile unei cercetări-pilot, iar rezultatele obținute se caracterizează printr-un grad relativ înalt de reprezentativitate.

Dacă ar fi să concepem în ansamblu datele obținute în urma investigației, putem afirma că viziunile tinerilor referitor la instituția căsătoriei și a familiei sunt de natură complexă, caracterizându-se prin atitudini tradiționale, moderne și postmoderne, cu o tendință evidentă spre acceptarea tot mai pronunțată a valorilor și manifestărilor postmoderniste. Astfel, *21,70% din respondenți consideră familia o instituție demodată*, opinie condiționată de următorii factori (tinerii intervievați au avut posibilitatea să aleagă mai multe variante de răspuns):

1. din cauza trăirii în concubinaj – 57,14%;
2. în virtutea condițiilor financiare – 39,2%;
3. datorită tendinței de a adopta modelul occidental – 17,85%;
4. datorită emancipării femeii – 17,85%;
5. pentru că e greu să divorțezi – 10,71%;
6. altceva – 3,57%.

În consecință, este firesc răspunsul la întrebarea „În ce măsură credeți că pentru a fi fericit este important să fii căsătorit?”, 37,06 au indicat poziția „în mică măsură”, iar 9,48% – „în foarte mică măsură”.

Răspunsurile de la această întrebare trebuie coroborate cu rezultatele evaluării afirmației „Căsătoria este o formă demodată de a întemeia o familie”: 52,23% din respondenți au fost de acord cu afirmația dată (18,65% – „acord total”/33,58% – „acord parțial”).

În contextul acestor date nu este deloc întâmplător faptul că cca. 42,96% din respondenți au o atitudine pozitivă despre tinerii care practică concubinajul și nu-și înregistrează

căsătoria. Factorii care conduc la concubinaj, au fost listați de către respondenți în felul următor:

1. este o testare înainte de căsătorie – 74,61%;
2. tinerii nu au încredere în ziua de mâine – 42,30%;
3. se poate proba compatibilitatea sexuală – 33,07%;
4. este la modă să trăiești astfel cu partenerul – 26,15%;
5. este o degradare a normelor morale – 11, 53%.
6. altceva – 0,76%.

Analiza atentă a acestor rezultate ne permitem să confirmăm unele concluzii referitor la particularitățile concubinajului în societatea moldovenească în comparație cu societățile occidentale. Astfel, concubinajul în Republica Moldova nu este o decizie definitivă a comportamentului tinerilor, ci mai degrabă o formă ce precede căsătoria, concluzie argumentată în cercetările anterioare efectuate pe eșantion național (Cei mai mulți dintre intervievați în discuțiile *focus-group* (2007), acceptau această formă de conviețuire, considerând că ea este un „test înainte de căsătorie” și oferă posibilitatea de a cunoaște mai bine persoana cu care dorești să trăiești toată viața. Atitudinea pozitivă față de concubinaj se explica și prin aceea că „este un păcat mult mai mare să rupi cununia”¹³⁵. După cum demonstrează datele investigației noastre, marea majoritate, de asemenea, consideră concubinajul o testare înainte de căsătorie.

Chiar dacă concubinajul este tolerat, iar raporturile sexuale premaritale sunt acceptate de un segment important a celor chestionați, instituția căsătoriei și instituția familiei rămân în continuare valori importante în sistemul axiologic al tinerilor. Astfel, 86,29% din tinerii chestionați au fost de total acord cu enunțul conform căruia familia reprezintă valoarea cea mai de preț, iar 79,36% din respondenți consideră familia o necesitate pentru individ, deoarece este cadrul optim pentru creșterea copiilor (57%), asigură stabilitate și atașament emoțional (30%), confort fizic și afectiv (29,41%), sprijin moral și financiar (28%), stabilitate sexuală (24%), permite obținerea unui statut social (14%), altceva (4%). În consecință, 85,71% dintre tinerii chestionați sunt de acord cu ideea conform căreia pentru a fi fericit este important să fii căsătorit (29,31% – „total de acord”, 56,39% – „acord parțial”).

Factorii care asigură fericirea în familie au fost listați de către tineri în felul următor:

1. dragostea reciprocă – 59,68%;
2. existența copiilor – 49,61%;
3. înțelegerea între soți – 45,73%;
4. fidelitatea – 36,43%;
5. încrederea reciprocă – 28,68%;
6. sprijinul reciproc – 14,72%;
7. locuința proprie;
8. situația materială bună – 11,62%;
9. compatibilitatea sexuală – 9,30%;

¹³⁵ Modelul familiei în tranziție și răspunsurile politicilor publice la schimbările de valori și structuri sociale în Republica Moldova, IDIS „Viitorul”, UNICEF-Moldova, iunie, 2008//http://www.unicef.org/moldova/2007_005_Rom_Family_in_transition.pdf.

10. aceeași educație – 6,97%;
11. vârste apropiate – 1,55%;
12. altceva – 0,78%.

Semnificativ este faptul că în calitate de factor important al unei căsătorii reușite rămâne a fi dragostea, concluzie confirmată de studiile sociologice de acum un deceniu¹³⁶.

Este de reținut ponderea nesemnificativă a factorilor materiali în asigurarea fericirii în familie. Considerăm că această stare de spirit se explică prin cota destul de înaltă a tinerilor cu studii superioare și superioare incomplete din eșantionul investigat. Studiile empirice realizate anterior pe acest subiect confirmă acest fapt: datorită realizării potențialului intelectual în cadrul societății se formează o viziune mai amplă asupra valorilor¹³⁷.

Ponderea factorilor sus-menționați în asigurarea fericirii în familie a fost confirmată și prin datele obținute la întrebările de control ale anchetei sociologice efectuate. Astfel, enunțurile: *pentru a se simți realizat un bărbat trebuie să aibă copii/pentru a se simți realizată o femeie trebuie să aibă copii*, au fost acceptate de 90,09%/94,83%, respectiv.

O serie de itemi urmăreau scopul să evalueze opiniile tinerilor cu privire la factorii care conduc la disoluția cuplurilor și atitudinea acestei categorii sociale față de divorț. Motivele desfacerii căsătoriei au fost clasificate de respondenți astfel:

1. violența în familie – 71,53%;
2. abuzul de alcool al soțului/soției – 40,76%;
3. dragostea față de altă persoană/infidelitatea – 37,69%;
4. nepotrivirea de caractere – 12,30%;
5. nepotrivirea sexuală – 7,69%;
6. insuficiența resurselor financiare – 2,30%;
7. altceva – 1,53%.

Datele investigației întreprinse confirmă liberalizarea atitudinii tinerilor față de divorț: 48,09% susțin că atunci când partenerii nu se împacă unul cu altul, mai bine ar fi să divorțeze, iar 58,40% nu sunt de acord cu afirmația conform căreia divorțul este ceva amoral, nicidecum nu trebuie de desfăcut căsătoria.

Percepția tinerilor a instituțiilor analizate este influențată și de politicile publice în domeniu. În baza acestui principiu, am străduit să măsurăm și atitudinea tinerilor față de această dimensiune a problematicii familiei. Astfel, enunțul *La ora actuală în Republica Moldova statul sprijină formarea tinerilor familii*, a fost evaluat astfel:

1. total de acord – 5,94%;
2. acord parțial – 36,63%;
3. total dezacord – 57,42%.

În contextul acestor date, listarea măsurilor ce trebuie întreprinse pentru ca familiile să devină mai trainice și mai stabile este previzibilă:

¹³⁶ Papuc, Boris, Bodrug-Lungu, Valentina. Familia în contextul transformărilor contemporane, în *Analele științifice ale USM. Seria științe umanistice*, Vol. III, 2006, p. 448.

¹³⁷ Șaragov, Natalia. Familia monoparentală în cadrul schimbărilor valorice ale societății contemporane, în *Economie și sociologie*, 2008, nr. 2, p. 115.

1. majorarea salariului soțului/soției care lucrează pentru ca celălalt să-și poată permite să nu lucreze și să se ocupe de educația copiilor – 71,53%;
2. mai multe înlesniri pentru familiile cu copii mici – 38,46%;
3. introducerea înlesnirilor pentru familiile tinere – 34,61%;
4. îmbunătățirea condițiilor de locuit și menaj, activității transportului public – 34,61%;
5. majorarea alocațiilor pentru copii – 32,30%;
6. îmbunătățirea activității sistemului de ocrotire a sănătății – 26,92%;
7. mărirea rețelei de instituții pentru îngrijirea copiilor și îmbunătățirea activității lor – 19,23%;
8. mărirea rețelei de instituții de asistență socială – 6,15%;
9. mărirea rețelei de instituții de deservire socială, a spectrului de servicii oferite – 2,30%.

Este incontestabil faptul că realizarea acestor deziderate presupune modernizare societății moldovenești și, în primul rând, a subsistemului economic. În același timp, cercetările efectuate de către L. Compigliio, (2012) demonstrează că cele mai eficiente investiții în lupta împotriva sărăciei și inegalității sociale sunt investițiile în familie și în sănătate¹³⁸.

Concluzii: investigația întreprinsă demonstrează deplasarea viziunilor tinerilor de la modelul tradițional asupra căsătoriei și familiei spre modelul modern și postmodern. Postmodernul se afirmă pe alocuri destul de puternic (concubinajul, atitudinea față de relațiile sexuale premaritale). Totuși, căsătoria și familia sunt considerate încă valori supreme. Efiicientizarea acțiunilor întreprinse de stat în vederea consolidării acestor instituții poate avea drept efect modelarea sistemului axiologic al tinerilor în conformitate cu așteptările societății.

Bibliografie:

1. Hotărâre nr. 768 din 12.10.2011 cu privire la aprobarea programului național strategic în domeniul securității demografice a Republicii Moldova (2011-2025), publicat: 28.10.2011 în Monitorul Oficial Nr. 182-186, art. Nr: 851.
2. Modelul familiei în tranziție și răspunsurile politicilor publice la schimbările de valori și structuri sociale în Republica Moldova, IDIS „Viitorul”, UNICEF-Moldova, iunie, 2008/http://www.unicef.org/moldova/2007_005_Rom_Family_in_transition.pdf.
3. Papuc, Boris, Bodrug-Lungu, Valentina. Familia în contextul transformărilor contemporane, în *Analele științifice ale USM. Seria științe umanistice*, Vol. III, 2006.
4. Șaragov, Natalia. Familia monoparentală în cadrul schimbărilor valorice ale societății contemporane, în *Economie și sociologie*, 2008, nr. 2.
5. Носкова, А. В. Семейная политика в Европе: эволюция моделей, дискурсов, практик, Социологические исследования, 2014, № 6.

¹³⁸ Apud: Носкова, А. В. Семейная политика в Европе: эволюция моделей, дискурсов, практик, Социологические исследования, 2014, № 6, p. 59.